

Verkiezingsprogramma 2018-2022

Waardevol voor Smallerland

ChristenUnie
Smallerland

Inleiding

Voor u ligt het verkiezingsprogramma van de ChristenUnie in Smallingerland voor 2018-2022.

De afgelopen periode hebben wij ons met volle overtuiging ingezet voor de Smallingerlandse samenleving. We zijn er trots op dat we kunnen laten zien dat we door onze deelname aan het college concrete resultaten hebben mogen boeken. Zo lopen we als gemeente voorop als het gaat om gezondheid en hebben we de transitie van het sociaal domein in goede banen weten te leiden: niemand tussen wal en schip.

De komende jaren bouwen we hierop graag voort, omdat we geloven dat we een waardevolle bijdrage hebben te leveren. Onze inzet is een Smallingerland waar iedereen meetelt, waar toekomst is voor onze kinderen en waar we gericht zijn op een duurzame levensstijl.

De ChristenUnie wil zich graag in blijven zetten voor álle inwoners van Smallingerland. Wij bedrijven politiek met een 'open bijbel', waarin we de richtlijnen voor het goede leven kunnen vinden. We hebben daarbij geprobeerd een programma neer te zetten dat zowel volledig als concreet is in duidelijke keuzes. Toch is het onvermijdelijk dat er onderwerpen zijn die we hier niet in beschreven hebben. U mag van ons verwachten dat we vanuit onze principes en overtuiging op een betrouwbare en zorgvuldige manier met álle onderwerpen om zullen gaan. U mag ons daar uiteraard ten alle tijden op aanspreken.

Geef geloof een stem en bouw met ons mee aan onze prachtige gemeente. Mogen we op u rekenen?

Pieter van der Zwan
Lijsttrekker ChristenUnie Smallingerland

Deel 1: Een samenleving waarin iedereen meetelt

Waar staat de ChristenUnie voor?

We kiezen voor een Smallerland waar iedereen zich thuis voelt. Daarom willen we werken aan een inclusieve samenleving, waarin iedereen gelijkwaardig is en meetelt: mensen met een beperking, zorgbehoevende ouderen en mensen aan de onderkant van of afstand tot de arbeidsmarkt, mensen die al vele generaties in onze gemeente wonen en nieuwkomers zoals immigranten en vluchtelingen. En meetellen betekent in onze ogen ook waar mogelijk meedoen. We gaan voor een Smallerland waaraan iedereen een bijdrage levert. Daarom juichen we het nemen van verantwoordelijkheid voor het leef- en woonbaar houden van de eigen omgeving toe. Buurtpreventie, vrijwilligerswerk en initiatieven vanuit de samenleving zoals Buurkracht in Boornbergum en Kortehebben¹ stemmen ons hoopvol. Samen-werken aan samen-leven, is wat de ChristenUnie betreft het motto.

Hoofdstuk 1: Zorg

We hebben een periode van grote rijksbezuinigingen en hervormingen gehad, waardoor inwoners veel meer dan vroeger zelf verantwoordelijk zijn geworden voor het regelen van ondersteuning. De ChristenUnie vindt het belangrijk dat mensen elkaar, als het kan, helpen en voor elkaar zorgen. Tegelijk moet de gemeente zorgen voor passende ondersteuning en hulp aan mensen die het niet op eigen kracht redden.

De gemeente heeft in de afgelopen periode veel meer taken en dus een grotere verantwoordelijkheid gekregen als het gaat om de zorg voor kinderen, jongeren en kwetsbare inwoners. Niet alles in dit proces is goed gegaan, maar de ChristenUnie steunt de veranderingen, omdat het goed is om zorg en preventie zo dicht mogelijk bij onze bewoners te organiseren.

Al het leven, in gaafheid en gebrokenheid, verdient het om tot ontplooiing te komen, te participeren, om te worden beschermd en om zorg te ontvangen als dat nodig is.

Zorg voor kwetsbare inwoners

De ChristenUnie wil dat er gedacht wordt vanuit de zorgbehoefte van burgers. Daarom blijft het belangrijk bureaucratie in de zorg terug te dringen. Er moet makkelijk geschakeld kunnen worden tussen hulp, zorg en participatie. Dan kan er ook in overleg tussen zorgvrager en zorgverlener goed gezocht worden naar een oplossing op maat.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Integrale afwegingen worden gemaakt in één beschikking voor zowel Wmo, jeugdhulp, participatiewet, minimabeleid enzovoorts;
- De mogelijkheid van Eigen-kracht-conferenties² moet worden opgenomen in de lokale (Wmo-)verordening en actief worden aangeboden;

¹ <https://www.buurkracht.nl/buurtten/boornbergum/buurtpagina>

² <https://www.eigen-kracht.nl>

- Een persoonsgebonden budget (pgb) is één van de instrumenten om passende zorg onder regie van de zorgvrager aan te vragen. De ChristenUnie wil dat het pgb-gebruik mogelijk blijft en dat inwoners die mogelijkheid kennen. Zo hebben zorgvragers altijd de mogelijkheid om identiteitsgebonden of andere noodzakelijke zorg in te kopen als deze niet gecontracteerd is;
- Structureel overleg tussen kerken (diaconieën), andere (religieuze) organisaties en de gemeente om deze een volwaardige plaats te geven in de sociale structuur van Smallerland;
- De aanpak van laaggeletterdheid. In Smallerland is meer dan 16% procent van de inwoners laaggeletterd³. Omdat laaggeletterdheid zorgt dat mensen minder goed mee kunnen doen in de samenleving, wil de ChristenUnie samenwerken stimuleren tussen gemeente, onderwijs en organisaties zoals de bibliotheek. Vergroten van cursusaanbod om deze mensen te helpen met hun taalvaardigheid;
- Meer hergebruik en delen van (zorg)middelen.

Personen met verward gedrag

Het aantal personen met verward gedrag op straat neemt toe. Er zijn veel minder GGZ-bedden, problemen worden niet tijdig herkend en soms blijft hulp uit. Mensen die verward gedrag vertonen, verdienen aandacht en hulp van de omgeving. Ze horen in ieder geval niet thuis in een politiecel.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Zelfhulpgroepen voor mensen met verward gedrag en de beschikbaarheid van passende woonruimte (denk aan Skaeve Huse⁴);
- We investeren in beschermd wonen en in de zorg voor mensen met GGZ-problematiek die thuis wonen: 24/7 ambulante psychische zorg in de wijk, inloophuizen en time-out voorzieningen voor kortdurende opname.
- Een blijvende voorziening psychiatrisch opvang

Mantelzorgers

Veel mantelzorgers dreigen overbelast te raken⁵. Daarom maakt de ChristenUnie zich hard voor concrete ondersteuning van mantelzorgers, zodat zij hun taak kunnen volhouden.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- In stand houden van een ruim aanbod in mantelzorgondersteuning, waaronder een respijtvoorziening, mantelzorgwaardering en hulp in eigen huishouding voor zwaarbelaste mantelzorgers;
- Lokale samenwerking van formele en informele zorg voor mantelzorgondersteuning zoals de ZorgBuurtSuper⁶ worden ondersteund met subsidies;
- Vanuit de lokale overheid mensen die mantelzorgers zijn of worden actief wijzen op ondersteuning (via bijvoorbeeld huisartsen, sociaal teams en vrijwilligersorganisaties);

³ <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Gezondheidsverschillen/>

⁴ <http://www.dewijk.nl/overlast-2/wat-zijn-skaeve-huse/>

⁵ <http://www.expertisecentrummantelzorg.nl/em/over-mantelzorg-feiten-en-cijfers.html>

⁶ <https://zorgbuurtsuper.nl/>

- Gemeentelijke ondersteuning van goede coördinatie van informele zorg.

Vrijwilligers

De gemeente Smallingerland kent vele vrijwilligers en is trots op al het werk dat vrijwilligers verzetten. Vrijwilligers zijn van onschatbare waarde binnen onze samenleving. Daarom wil de ChristenUnie vrijwilligerswerk blijven faciliteren en niet moeilijker maken door extra regels of beperkingen.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Een gratis Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) voor alle vrijwilligers
- Bewezen ondersteunende diensten voor de samenleving tellen mee bij iemands beschikbaarheid voor werk.

Inclusieve samenleving

In juni 2016 is het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap⁷, mede dankzij inspanningen van de ChristenUnie, geratificeerd. Een inclusieve samenleving is daardoor dichterbij gekomen. Maar de ChristenUnie wil verder.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- het opstellen van een lokale inclusie agenda, waarbij samengewerkt wordt met de doelgroep en hun organisaties om zo werkelijke stappen te maken naar de inclusieve samenleving;
- Goed toegankelijke gebouwen en voorzieningen (bijvoorbeeld ook evenementen) van de gemeente voor alle inwoners;
- De openbare ruimte wordt op zo'n manier ingericht dat mensen met een beperking zich er zo zelfstandig mogelijk kunnen redden;
- actieve voorbeelden van inclusieve organisaties of werkgevers laten zien, bijvoorbeeld in de Breeduit

Langer zelfstandig

Steeds meer mensen met een zorgvraag moeten langer thuis blijven wonen. Woningen moeten dus geschikt zijn voor ouderen en mensen met een beperking. Daarin heeft de gemeente Smallingerland, samen met woningeigenaren en woningcoöperaties, een grote verantwoordelijkheid.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Voorlichting voor woningeigenaren over het levensloopbestendig maken van hun woning;
- Aanbieden van de Blijverslening, zodat particulieren hun woning makkelijker kunnen aanpassen;
- Voldoende aangepaste zorgwoningen, ook voor de groep jongvolwassenen met een psychiatrische achtergrond;
- Het plaatsen van zogenaamde 'kangoeroewoningen' heel eenvoudig maken.

⁷ <http://coalitievoorinclusie.nl/informatie-over-inclusie/wat-is-het-vn-verdrag/>

Ouderen

Ouderen betekenen veel voor onze samenleving. Ze hebben bijgedragen aan het functioneren van de samenleving zoals die nu is en zijn vaak ook actief als vrijwilliger. Veel ouderen functioneren prima en weten lang hun weg zelfstandig of met zelf georganiseerde hulp te vinden. Maar soms ontstaat door lichamelijke of geestelijke klachten een verminderde mobiliteit. Eenzaamheid onder ouderen wordt een steeds groter probleem. Daarom verdienen ouderen aandacht en steun, juist in deze tijd.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Overleg met de wijk, diaconieën of verenigingen om te kijken hoe voorzieningen met een sociale functie open kunnen blijven. Bijvoorbeeld door zelfbeheer;
- Sport en bewegen voor ouderen wordt een speerpunt in het gemeentelijke sportbeleid;
- Zingeving wordt bij gesprekken met ouderen met een zorgvraag (keukentafelgesprek) een bespreekbaar onderwerp, zo nodig maakt de gemeente hiervoor gebruik van deskundigheid van kerken of andere (religieuze) organisaties;
- Smallerland wordt een dementievriendelijke gemeente⁸;
- Inwoners van Smallerland krijgen rond hun 70e verjaardag bezoek vanuit het wijkteam of welzijnsorganisatie om (verborgen) problemen, zoals eenzaamheid, op te sporen en mensen bekend te maken met mogelijkheden die er binnen de gemeente zijn.

Verslaving

De ChristenUnie wil dat preventie in het lokale gezondheidsbeleid een belangrijke plek krijgt. Niet alleen gericht op alcohol en softdrugs, maar ook gameverslaving en het gebruik van synthetische drugs. De opkomst en acceptatie van het gebruik hiervan is zorgelijk, de risico's van het gebruik van pillen als XTC en MDMA zijn groot. Voorlichting op scholen en bij feesten moet vooral gericht zijn op preventie en pas dan op het veilig gebruik en controle ervan.

We zetten onder andere in op:

- Het huidige aantal toegestane coffeeshops terugbrengen naar nul;
- In Smallerland is geen plaats voor een casino of gokhal;
- Smallerland moet zich afmelden voor de pilot legale wietteelt;
- Onverminderde aandacht voor verslavingspreventie met speciale aandacht voor gameverslaving en synthetische drugs.

Opvangvoorzieningen

De gemeente heeft de verplichting opvang te bieden aan mensen die geen dak boven hun hoofd hebben. Opvang heeft als doel te voorzien in basisbehoeften, mensen tot rust te laten komen en vervolgens te begeleiden naar noodzakelijke hulp en waar mogelijk uiteindelijk ook te begeleiden naar zelfstandigheid. Daarom is naast voldoende opvang ook het mogelijk maken van voldoende doorstroom uit de opvang noodzakelijk.

⁸ <https://samendementievriendelijk.nl/dementievriendelijke-gemeente>

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Voldoende en adequate opvang voor dak- en thuislozen. Niemand in Smallingerland slaapt buiten zijn/haar wil op straat;
- Opvang is zo kort mogelijk; cliënten worden zo mogelijk verplicht via een hulptraject stappen te zetten om het eigen leven weer op te pakken;
- Jongeren en gezinnen in de opvang krijgen speciale aandacht;
- Voldoende (eventueel tijdelijke) woonvormen voor mensen met een acute woonbehoefte, bijvoorbeeld door scheiding of schulden;
- We realiseren Skaeve Huse⁹ voor mensen met specifieke problematiek, voor wie regulier wonen geen optie is.

Prostitutie

Prostitutie is geen gewoon beroep. We zijn beducht tegen misbruik en mensenhandel, maar ook tegen de vrouw als 'object'. Daarom vinden we het belangrijk dat prostituees worden benaderd om hen te bewegen met behulp van een uitstapprogramma het werk in de prostitutie achter zich te laten. Onder jongeren speelt sexting en grooming een steeds grotere rol. De ChristenUnie vindt het belangrijk dat ouders en scholen samen optrekken als het gaat om voorlichting en hulpverlening.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Een training voor wijkteams/professionals om loverboysituaties en gevallen van mensenhandel (thuisprostitutie) in de wijk te herkennen. Daarnaast worden afspraken met de politie gemaakt over handhaving, melding en begeleiding;
- Op scholen wordt, zowel aan ouders als aan jongeren, voorlichting gegeven over sexting, grooming en loverboys.

Veiligheid

Smallingerland moet een plaats zijn waar iedereen zich thuis voelt en waar je veilig over straat kunt. Mede op initiatief van de ChristenUnie is in Smallingerland Burgernet geïntroduceerd. Ook hier geloven wij in de kracht van samen en slechts bij uitzondering in toezicht door camera's in de openbare ruimte. De overheid moet er wel voor blijven zorgen dat je veilig over straat kunt blijven gaan.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- De kosten van vandalisme worden verhaald op daders. De gemeente publiceert regelmatig de resultaten hiervan en de omvang van de schade ten gevolge van vandalisme door middel van een 'vandalismemeter';
- Betrek burgers bij veiligheid in hun directe omgeving d.m.v. Burgernet, en Buurtpreventie-apps;
- In Smallingerland is integraal beleid om radicalisering tegen te gaan;
- De gemeente Smallingerland maakt zich in de provincie sterk voor een taskforce drugs om druggerelateerde criminaliteit en overlast aan te pakken;
- De gemeente Smallingerland komt met een plan van aanpak Ondernijning, ter bestrijding van verwevenheid boven- en onderwereld¹⁰ en daarmee aanpakken van de georganiseerde (grootschalige) criminaliteit;

⁹ <http://www.dewijk.nl/overlast-2/wat-zijn-skaeve-huse/>

- Aandacht via onder andere APV en preventie voor voorkomen van of terugdringen van mensenhandel (voor o.a. betaalde seks) en loverboyproblematiek;
- Beleid en concrete aanpak ontwikkelen voor het tegengaan van polarisatie en radicalisering in de maatschappij.

Vluchtelingen

De gemeente Smallingerland is verantwoordelijk voor goede opvang van vluchtelingen. Mensen die huis en haard hebben verlaten moeten een veilig onderkomen krijgen. We zijn ons ervan bewust dat het draagvlak hiervoor soms kwetsbaar is. Daarom willen we dat nieuwkomers zo snel mogelijk opgenomen worden in onze samenleving. Dat begint met het leren van de Nederlandse taal en vervolgens ook met het actief deelnemen aan de maatschappij. Daarnaast moeten nieuwkomers zo snel mogelijk deel kunnen nemen aan (vrijwilligers)werk en participeren in verenigingen. Initiatieven vanuit de samenleving die hiervoor georganiseerd worden, verdienen aanmoediging en ondersteuning. Belangrijk is dat nieuwkomers leren dat de Nederlandse normen en waarden leidend zijn.

De ChristenUnie pleit voor gespreide, kleinschalige opvang van vluchtelingen. Alleenstaande minderjarige vreemdelingen verdienen bijzondere aandacht. Het percentage dat hun opleiding niet afmaakt is hoog, terwijl een goede opleiding bijdraagt aan inburgering en de mogelijkheid biedt in de toekomst een waardevolle bijdrage te leveren aan onze samenleving.

De ChristenUnie vindt dat iedereen recht heeft op onderdak. Dat geldt ook voor uitgeprocedeerde asielzoekers en staatlozen. Zolang de buitenschuldregeling onvoldoende werkt of landen van herkomst onvoldoende meewerken aan terugkeer, mogen uitgeprocedeerden daar niet de dupe van zijn. In Smallingerland moet de ruimhartige aanpak van de noodopvang worden doorgezet.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Het realiseren van extra (tijdelijke) woningen of alternatieve woonvormen indien de huisvesting van statushouders leidt tot verdringing op de huizenmarkt;
- De gemeente schakelt het bedrijfsleven in, daagt hen uit statushouders in dienst te nemen en geeft daarin zelf het goede voorbeeld;
- Voortzetting van gesprekken met alle stakeholders (COA, IND, Vluchtelingenwerk, maatschappelijke organisaties zoals CVVE, scholen, kerken en bedrijfsleven) voor snelle en efficiënte integratie van nieuwkomers.
- We onderzoeken de mogelijkheden voor een provinciale noodopvang bed/bad/brood voor uitgeprocedeerde statenloze asielzoekers en realiseren die waar mogelijk.
- Noodopvang voor asielzoekers in procedure, maar die geen opvang meer op het AZC krijgen, blijft beschikbaar in Smallingerland;
- Jonge asielzoekers hebben recht op goed onderwijs, ook nadat zij 18 zijn geworden.

¹⁰ <https://vng.nl/files/vng/publicaties/2017/20171006-visiedocument-ondermijning-en-de-vng.pdf>

Hoofdstuk 2: Werk en inkomen

Het hebben van werk is belangrijk. Ons werk is de plek waar talent en verantwoordelijkheid tot hun recht komen. We leven in één van de rijkste landen ter wereld maar ook in Nederland is armoede en lukt het niet iedereen het hoofd boven water te houden. De ChristenUnie vindt dat niemand in Smallerland aan zijn of haar lot mag worden overgelaten. Dit vraagt om goede sociale zekerheid. Tegelijk is het belangrijk ervoor te zorgen dat mensen in staat zijn werk te vinden of te komen tot een zinvolle dagbesteding. De ChristenUnie zet zich in voor positief bijstandsbeleid door bijvoorbeeld experimenten met sociale coöperaties, regelluwe zones en vormen van regelarme bijstand.

Aan het werk

Voor mensen met beperkingen moet het vanzelfsprekend zijn dat ook zij hun talenten kunnen inzetten, of dat nu betaald, of via vrijwilligerswerk is. De gemeente geeft hier zelf het goede voorbeeld in en stimuleert bedrijven hier ook actief in. Misbruik van 'gratis werk' (zoals werkervaringsplaatsen) dat ten koste gaat van reguliere arbeidsplaatsen moet worden aangepakt. Re-integratietrajecten die de kansen op betaald werk aantoonbaar verhogen moeten juist worden gestimuleerd.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Beschutte werkplekken en voldoende participatiebanen via de nieuwe opzet van Caparis. De ChristenUnie is voor coöperatieve samenwerking om dit te realiseren;
- Beloning van ondernemers en bedrijven die aantoonbaar succesvolle (re)integratietrajecten (leerwerktrajecten) bieden;
- Ruimte voor lokale experiment met regelarme bijstand binnen de grenzen van de wet;
- Omscholingsbeurzen voor werklozen met weinig perspectief op een baan, waarbij zowel met de kansen op de arbeidsmarkt als met de capaciteiten van de persoon rekening wordt gehouden;
- Maximale ruimte voor alternatieve re-integratietrajecten, bijvoorbeeld door het instellen van regelluwe zones en door het mogelijk te maken een eigen bedrijfje of onderneming te starten met behoud van uitkering.

Armoede en preventie

In Nederland leven ruim 400.000 kinderen in armoede. Veelzeggend is dat 60 procent van deze arme kinderen werkende ouders heeft. Armoede leidt vaak tot sociale problemen, slechtere schoolprestaties en levert veel stress op. Om dit te voorkomen moet maximaal worden ingezet op preventie en vroegsignalering. Gezinnen met kinderen verdienen hierbij extra aandacht. Een vicieuze cirkel van achterstand, waarbij armoede van generatie op generatie overgaat moet worden doorbroken.

We zetten onder andere in op:

- Mobility Mentoring^{TM11} als middel verder inzetten om sociale mobiliteit te bevorderen;

¹¹ <http://www.platform31.nl/publicaties/mobility-mentoring>

- Blijvende afspraken met woningcorporaties en energieleveranciers dat betalingsachterstanden tijdig worden gemeld en er pas tot (dreigen met) afsluiting of huisuitzetting wordt overgegaan nadat eerst actief hulp is aangeboden, zeker bij gezinnen met kinderen. De gemeente moet ook kritisch kijken naar het eigen gedrag als schuldeiser;
- Inwoners met een laag inkomen (uitgangspunt tot 115% van het minimuminkomen) wordt blijvend een collectieve zorgverzekering aangeboden, met een aantrekkelijk tarief en scherpe randvoorwaarden, zoals meeverzekerd eigen risico;
- Scholen en sportverenigingen wordt gevraagd (en desgewenst getraind) alert te zijn op signalen van armoede (bij kinderen), het gesprek met ouders hierover aan te gaan en hen te wijzen op hulpverlening;
- Een compensatieregeling voor chronisch zieken en mensen met een beperking.

Schulden

Om te voorkomen dat de gevolgen van schulden zich in rap tempo opstapelen moet de gemeente snelle en toegankelijke schuldhelpverlening bieden. Ingewikkelde bureaucratie moet zoveel mogelijk worden vermeden. En hoewel wij het liefst een samenleving zouden zien waarin voedselbanken niet nodig zijn, zijn wij dankbaar voor het kostbare werk dat zij doen. Ook zij mogen op onze steun rekenen, bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van een locatie of vervoersmiddel.

We zetten onder andere in op:

- Na aanmelding moet iemand binnen twee weken bij de schuldhelpverlening terecht kunnen;
- Wachttijden worden zoveel mogelijk benut. Bijvoorbeeld door mensen alvast zelf aan de slag te laten gaan, maar ook actief samen te werken met partners als Schuldhelpmaatje, maatschappelijk werk, de Voedselbank of de diaconie;
- Bij dakloosheid door huurschuld wordt gewerkt aan een gezamenlijke oplossing met woningcorporaties. Corporaties mogen zich niet als preferente schuldeiser opstellen. Gezinnen met kinderen die te maken hebben met (dreigende) dakloosheid komen in aanmerking voor urgentie;
- In sommige gevallen moet het mogelijk zijn om schulden af te lossen door maatschappelijke inzet.

Deel 2: Een samenleving met toekomst voor onze kinderen

Waar staat de ChristenUnie voor?

We kiezen voor toekomstige generaties. Dat is voor ons een principiële keuze.

Smallingerland moet wat de ChristenUnie betreft een plek zijn waar kinderen en jongeren veilig en toekomstgericht kunnen opgroeien. Daarom willen we ons hard maken voor toegankelijke en betaalbare jeugdzorg. Maar ook goed en kindgericht (basis)onderwijs, waarbij oog is voor kinderen die extra aandacht of zorg nodig hebben. We zijn trots op de vele scholen voor voortgezet onderwijs in Smallingerland en op de scholen voor middelbaar beroepsonderwijs (leerpark). Door beter in te zetten op samenwerking tussen onderwijs, ondernemers en overheid, zoals bijvoorbeeld binnen het innovatiecluster, kan ook de lokale economie versterkt worden. Dat zorgt ervoor dat Smallingerland niet alleen een fijne plek is om op te groeien, maar ook om er te blijven werken en wonen.

Hoofdstuk 3: Gezin, jeugd en onderwijs

Kinderen en jongeren hebben de toekomst. De gemeente Smallingerland moet daarom inzetten op veilige gezinnen, scholen en buurten. De ChristenUnie wil dat kinderen zich optimaal kunnen ontplooiën. Kinderen die daarbij extra ondersteuning nodig hebben moeten die zoveel mogelijk dicht bij huis en school kunnen krijgen.

Zorg voor kinderen en jongeren

Investeren in gezinnen

Het is hoog tijd om aandacht te besteden aan sterke en liefdevolle gezinnen. De ChristenUnie wil dat gezinnen met kinderen instrumenten aangereikt krijgen om te kunnen bouwen aan hun relatie en aan het ouderschap. Zo moet de geboortezorg niet alleen gericht zijn op de lichamelijke voorbereiding op de komst van een kindje, maar ook op de mentale voorbereiding. Onderzoek laat zien dat voorlichting en begeleiding positief werken tegen stress in de relatie. Een kind is het beste af als de ouders het samen goed hebben, daarom willen we ouders ondersteunen door ouderschapscursussen via consultatiebureaus aan te bieden.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- De ontwikkeling van preventief beleid om complexe echtscheidingen te voorkomen, samen met professionals uit het veld. Dat beleid richt zich op het laagdrempelig en vrijwillig versterken van relaties van alle ouders in Smallingerland, maar daarnaast ook op tijdelijke hulp als een scheiding onvermijdelijk is;
- Laagdrempelige beschikbaarheid van ouderschapscursussen en informatie over relatieondersteuning;
- Extra inzet op initiatieven waarin ouders andere ouders ondersteunen. Spreekende voorbeelden zijn Home-Start¹² en de Family Factory¹³.

¹² <https://www.home-start.nl/>

¹³ <http://www.familyfactory.nu/>

Effectieve ondersteuning

Jeugdhulp moet beschikbaar zijn voor alle kinderen en ouders die ondersteuning nodig hebben. Om snel hulp te kunnen aanbieden is het belangrijk om de zorg dicht bij plekken te organiseren waar kinderen verblijven. Dit kan door het onderwijs samen met jeugdzorg arrangementen te laten ontwikkelen of de jeugdzorg op scholen spreekuren te geven.

De ChristenUnie wil extra investeren in pleeggezinnen, gezinshuizen en steungezinnen om het aantal uithuisplaatsingen en opvang in instellingen terug te dringen en zwaardere hulpverleningstrajecten te voorkomen.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Inkoop van jeugdhulp waarbij kwaliteit belangrijk is, maar ook aansluiting bij identiteit mogelijk blijft;
- Jongeren die mantelzorger zijn worden optimaal ondersteund vanuit de Wmo, zodat zij gewoon naar school kunnen gaan en vrije tijd hebben;
- Extra zorg voor kinderen die met hun moeder in de vrouwenopvang verblijven;
- Voor zwerfjongeren is er opvang en begeleiding en zogenaamde spookjongeren worden opgespoord;
- Pleegzorgvriendelijk beleid, zoals hulp bij het regelen van taken;
- Tiernermoeders krijgen ondersteuning, zorg en begeleiding;
- Ondersteuning van de werving van pleegouders o.a. door bureaucratische regels weg te halen
- Voorlichting over digiveiligheid op scholen en aan ouders. Kinderen bewust en veilig leren omgaan met internet en sociale media;
- Continuïteit van zorg en ondersteuning als jongeren in de jeugdzorg 18 jaar worden.

Kindermishandeling en huiselijk geweld

Kinderen hebben het recht om veilig op te groeien en thuis zelfvertrouwen te ontwikkelen. De afgelopen periode heeft onze wethouder hier veel aandacht voor gevraagd en gekregen, mede door het ambassadeurschap tegen kindermishandeling. De gevolgen van onveiligheid en mishandeling zijn groot. Daarom is het belangrijk dat er extra wordt ingezet op het voorkomen, signaleren en stoppen van kindermishandeling.

Veilig Thuis, het advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en (verbale) kindermishandeling, moet laagdrempelig bereikbaar zijn en bekend bij alle inwoners van Smallingerland. Voor slachtoffers van huiselijk geweld moet er passende, hulp en/of een veilige opvang zijn. Opvang vindt het liefst plaats op een plek waar alle hulp onder één dak geboden kan worden. De registratie bij Veilig Thuis en bij de politie moet zo zijn dat het duidelijk is welke vorm van huiselijk geweld er speelt, waarbij het kind in beeld moet blijven en niet alleen de registrant. Zo kan er snel en beter passende handhaving en zorg ingezet worden.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Screening op hoog risicosituaties al gedurende de zwangerschap, in samenwerking met GGD en gebiedsteam;
- Begeleiding van consultatiebureaus (CJG/JGZ) in het omgaan met huilgedrag van baby's;

- Een integrale aanpak van kindermishandeling waarin aandacht is voor preventie en goede samenwerking tussen verloskundigen, onderwijs, sociaal team en Veilig Thuis. De ingezette koers 'Verbind voor het kind' moet hierbij verder uitgewerkt worden en vervolg krijgen;
- De nieuwe multidisciplinaire aanpak (MDA++)¹⁴ bij zeer complexe situaties;
- De dader heeft geen recht op het huis; wij willen onderdak waarborgen voor slachtoffer(s).

Onderwijs

Voor kinderen en jongeren is het onderwijs een belangrijke plek. Het is een plek waar ze zich cognitief en sociaal ontwikkelen en waar ze andere kinderen en jongeren ontmoeten. Het is een plek waar ze zich voorbereiden op de toekomst en leren hun plek in de samenleving in te nemen. De ChristenUnie is voor de vrijheid van onderwijs. Ouders moeten, vanuit hun verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen, kunnen kiezen voor een school die aansluit bij de eigen waarden, identiteit en idealen. De gemeente moet de diversiteit van scholen op levensbeschouwelijke en pedagogische gronden respecteren. Al het onderwijs is bijzonder. De scholen in Smallingerland zijn niet van de gemeente, maar van de ouders. Zij kunnen door middel van stichtingen of verenigingen maximale invloed hebben op het onderwijs voor hun kinderen. De gemeente en het onderwijs delen wel de maatschappelijke opdracht om kinderen en jongeren zich optimaal te laten ontwikkelen. Daarom vinden we het belangrijk dat het onderwijs in Smallingerland gelijke kansen biedt voor alle leerlingen, onafhankelijk van de wijk waarin een school staat of van de financiële situatie van ouders.

Kleine scholen zijn vaak scholen die sterk geworteld zijn in hun omgeving. De ChristenUnie heeft zich altijd ingezet voor het behoud van kleine scholen. Dat blijft de ChristenUnie doen. Er is een sterke tendens in de samenleving om kinderen eerder te laten beginnen met leren. De ChristenUnie vindt dat dit een keuze moet zijn van ouders zelf. Als er sprake is van (taal)achterstanden, wijzen consultatiebureaus ouders actief op de mogelijkheden van voor- en vroegschoolse voorzieningen.

De toenemende trend om onderwijsinstellingen en kinderopvang samen te voegen tot Integrale Kindcentra (IKC's) biedt mooie kansen om kinderen vanaf heel jong een doorlopende leerlijn aan te bieden. Tegelijk mag lokale of regionale samenwerking geen afbreuk doen aan de autonomie van besturen en de identiteit van scholen. Vrijheid van onderwijs vraagt een terughoudende overheid.

De ChristenUnie wil dat onderwijs, overheid en arbeidsmarkt meer gaan samenwerken. Dat kan onder andere door vanuit de gemeente in aanbestedingstrajecten van ondernemers te eisen dat stageplekken mogelijk gemaakt worden. Hierin geeft de gemeente ook zelf het goede voorbeeld.

Voorkomen van schooluitval is heel belangrijk voor de toekomst van kinderen. Daarom willen we intensief inzetten op het voorkomen van schooluitval. Zoveel mogelijk jongeren in Smallingerland halen hun startkwalificatie.

¹⁴ <https://vng.nl/onderwerpenindex/maatschappelijke-ondersteuning/veilig-thuis-kindermishandeling-en-huiselijk-geweld/publicaties/factsheet-wat-is-mda-en-wat-heb-je-er-als-gemeente-aan>

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Extra begeleiding vanuit het sociaal team in samenwerking met het onderwijs voor overbelaste jongeren die door een complexe thuissituatie niet of weinig naar school gaan;
- Kwetsbare jongeren uit het speciaal onderwijs krijgen de juiste begeleiding naar een waardevolle plek in de samenleving;
- Smallerland stimuleert scholen om aandacht te geven aan de (lokale) democratie;
- De ChristenUnie vindt het belangrijk dat bij huisvesting van onderwijs aandacht is voor duurzaamheid en een goed binnenklimaat.
- Er moet een actuele langetermijnvisie op onderwijshuisvesting zijn, waarin de gemeenteraad een samenhangend en kaderstellend huisvestingsbeleid voor het totale onderwijs in de gemeente heeft vastgelegd.

Deel 3: Een samenleving gericht op een duurzame levensstijl

Waar staat de ChristenUnie voor?

De ChristenUnie wil zich hard maken voor een groene en duurzame gemeente. We zetten in op verminderen van energieverbruik en we willen dat duurzame energievoorziening de norm wordt. Afval zien we als grondstof en de fiets als binnenstedelijk alternatief voor de auto. Ook gaan we zorgvuldig om met onze openbare ruimte: niet te veel steen, wel veel groen. De ChristenUnie hecht aan het unieke karakter van het Smallerlandse buitengebied: we zijn trots op onze natuur en dragen de vele agrarische (familie)bedrijven een warm hart toe. De agrarische sector biedt goede mogelijkheden voor diverse vormen van duurzame opwekking van energie. Tegelijkertijd wil de ChristenUnie haar ogen niet sluiten voor problemen met bijvoorbeeld fijnstof en mestoverschot. De ChristenUnie juicht korte voedselketens toe en vindt bewustwording omtrent voedsel en natuur belangrijk. Want, duurzaamheid is niet een set maatregelen, maar vooral een manier van leven.

Hoofdstuk 4: Energie en afval

Energietransitie en de Friese Energie Strategie

We gaan met z'n allen minder én schonere energie gebruiken en de gemeente moet dat aanjagen en faciliteren. Dat is nodig om verdere klimaatverandering tegen te gaan. Energieverbruik verminderen gaat aan duurzaam energie opwekken vooraf. We zijn blij met de initiatieven die er in Smallerland zijn! De lokale industrie wordt uitgedaagd om met elkaar een energiebesparingsconvenant te sluiten. Door samen te werken, brengen bedrijven elkaar tot ideeën, en zetten ze extra stappen om energie-efficiënt te worden. Een ambitieus gemeentelijk beleid aangaande duurzaamheid en energie is een must. Maar het energievraagstuk overstijgt de gemeentegrenzen. De ChristenUnie wil graag in provinciaal, F4 (de vier grootste gemeenten van Friesland) en regioverband samenwerken met gemeenten die dit gevoel van urgentie delen.

Belangrijk is dat omwonenden nauw betrokken worden als het gaat om plannen voor energieopwekking, zoals het plaatsen van zonneparken, zodat zij kunnen meeprofiteren van de voordelen. Participatie zorgt ervoor dat lusten en lasten eerlijker worden verdeeld. Belangrijk is wel dat het participeren voor iedereen financieel bereikbaar is. De energiewerkplaats en doarpswerk zijn hiervoor geschikte partijen om in de begeleiding hiervan te voorzien.

Het wordt tijd dat de (grote) lege daken van gebouwen en woningen gevuld gaan worden met zonnepanelen. De gemeente geeft zelf al het goede voorbeeld, met de eigen gebouwen en de Lawei. Maar ook kan gedacht worden aan de geluidswal langs de A7. We steunen het concept van energiecoöperaties, zodat bewoners samen met private partijen kunnen investeren in duurzame energie. Ook zien we innovaties op het gebied van duurzame energie met veel belangstelling tegemoet. Ook hier kan samenwerking worden gezocht met het innovatiecluster om tot innovatieve producten te komen.

De doelstelling is dat Nederland in 2050 geen aardgas meer gebruikt. Dit betekent nogal wat voor huiseigenaren. De ChristenUnie wil dat de gemeente hier tijdig op inspeelt door lokale of regionale arrangementen te maken. Bij de aangeboden oplossingen zou het lokale bedrijfsleven een grote rol moeten spelen.

Nieuwbouw aansluiten op gas is niet toekomstbestendig. Voor nieuwbouw zijn inmiddels verschillende duurzame en kosteneffectieve alternatieven beschikbaar. Daarom geldt voor nieuwbouw: geen gasaansluiting, tenzij er écht geen reëel alternatief mogelijk is.

In oktober 2017 heeft het Canadese bedrijf Vermilion seismisch onderzoek in onze gemeentegrond gedaan, om te zien of er aardgas gewonnen kan worden. Deze aardgaswinning willen wij absoluut niet. De minister kan alsnog toestemming hiervoor geven, maar wij zullen er alles aan blijven doen wat binnen onze macht ligt om geen ‘tweede Groningen’ te worden.

De ChristenUnie wil dat er in de gemeentelijke woonvisie ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen worden opgenomen. De komende raadsperiode moet er een plan komen hoe de bestaande woningvoorraad volledig verduurzaamd wordt. Tegelijkertijd is het goed als woningcorporaties nadrukkelijker verantwoording afleggen aan de lokale samenleving over de keuzes die zij maken.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Het doorontwikkelen van de Friese Energie Strategie¹⁵ om de energietransitie vorm te geven;
- In de komende raadsperiode wordt het gemeentelijke inkoopbeleid volledig duurzaam en eerlijk voortgezet: 100% schone energie uit Nederland en producten die voldoen aan de regels van eerlijke handel;
- Verschillende (MKB) ondernemers zijn al bezig met energetische maatregelen, de gemeente staat hen met betrekking tot de omgevingsdienst met raad en daad bij;
- Bij grootschalige energieprojecten (zonneparken bijvoorbeeld) is het noodzakelijk dat de omgeving kan participeren.
- De ChristenUnie stimuleert particuliere initiatieven, zoals energiecoöperaties;
- Het duurzaam bouwloket is de vraagbaak voor bewoners en ondernemers voor zowel technische als financiële arrangementen om zijn / haar eigen woning of bedrijf aan te passen aan de toekomst. Bij het financiële arrangement kan de gemeente zorgen voor een fonds waaruit geleend kan worden;
- Stimuleringsregelingen voor energiebesparende maatregelen bij nieuw- en verbouw;
- Drachten Wil Je Duurzaam Maken wordt als platform sterk neergezet, herkenbaar en bereikbaar voor iedereen;
- Met woningcorporaties, netbeheerders, buurtorganisaties, energiecoöperaties en andere relevante partijen wordt een plan uitgewerkt waarmee alle wijken en buurten voor 2035 energie-neutraal zijn;
- Met woningcorporaties wordt afgesproken dat alle sociale huurwoningen in 2030 energieneutraal zijn;

¹⁵ <http://frieseeenergiestrategie.nl/>

- Smallerland is proactief lid van Circulair Friesland¹⁶ en neemt waar de gemeente kansen ziet het voortouw in pilots. Waar mogelijk zoeken we samenwerking met andere gemeenten in de streekagenda, F4, of met de provincie;
- Verhoging van kwaliteit van het oppervlaktewater door beheersing van regenwaterstromen en in te zetten op vergroening van de omgeving.

Afvalinzameling

In afval zitten waardevolle stoffen die niet verloren mogen gaan. Beter kunnen we afval daarom zien als grondstof. Als afval goed gescheiden wordt ingezameld, kunnen de grondstoffen worden aangeboden voor hergebruik. Bronscheiding ten opzichte van nascheiding heeft bewustwording als groot voordeel. In Smallerland hebben we de slag met elkaar al goed te pakken en houden we steeds minder restafval over. De ChristenUnie vindt dat er voor lastig te verwerken afvalstromen, zoals luiers en incontinentiemateriaal, een passende oplossing moet worden geboden.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Gescheiden ophalen van afval, waarbij er extra aandacht dient te zijn voor gezinnen (luiers), ouderen, mensen met een beperking en mensen die wonen in hoogbouw;
- Het stimuleren en faciliteren van scholen en maatschappelijke organisaties om afval te scheiden;
- We zorgen ervoor dat afvalstoffen van het ene bedrijf terecht komen als grondstoffen voor het andere bedrijf. De gemeente en partners stemmen deze goederenstromen efficiënt af;
- Er wordt meegedaan aan landelijke bewustwordingsacties rond afval, zwerfvuil en compost;
- Hergebruik via kringloopwinkels en afvalbrengrstations wordt gepromoot, de ChristenUnie juicht initiatieven uit de maatschappij toe;
- De gemeente moet als aandeelhouder van HVC en Omrin hen blijven wijzen op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid en stappen richting een circulaire economie bevorderen.

Hoofdstuk 5: Gezondheid en welzijn

Gezondheid

In Smallerland lopen we voorop in het preventieve denken en handelen als het om gezondheid gaat. Sinds 2008 zijn wij proactief bezig om gezondheid te bevorderen onder (met name) jongeren. Een mooi resultaat daarvan is dat wij J.O.G.G. gemeente zijn geworden (jongeren op gezond gewicht) en meer dan twintig scholen in onze gemeenschap de 'Gezonde School Aanpak' heeft.

¹⁶ <http://www.circulairfriesland.frl/>

In de komende jaren zal de nieuwe omgevingswet veel aandacht gaan krijgen. In het kort betekent dit dat de gemeente samen met inwoners en betrokken partijen een nieuwe integrale omgevingsvisie zal gaan maken. De ChristenUnie vindt het van groot belang dat het thema gezondheid een volwaardige plek krijgt in de besprekingen. De inrichting van de openbare ruimte moet leiden tot gezond gedrag, maar kan ook gebruikt worden om ruimte te geven aan innovatie in de zorg (dementievriendelijk paden bijvoorbeeld).

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Verder doorbouwen op de successen die geboekt zijn met J.O.G.G. (Jongeren Op Gezond Gewicht)¹⁷, LEFF¹⁸ en Nuchter Over Gewicht (de Friese aanpak tegen overgewicht);
- Dorpen en wijken krijgen de mogelijkheid om naast kinderspeeltoestellen te kiezen voor publieke fitnessapparaten;
- 'Healthy aging' (gezond ouder worden) zien wij als belangrijk thema voor de komende jaren.

Sport, cultuur en recreatie

Beleid op de gebieden sport, cultuur en recreatie richt zich vooral op stimulering van deelname, ondersteuning en faciliteren van verenigingen en initiatieven. Er moet sprake zijn van een gedegen voorzieningen- en accommodatiebeleid. Daarbij zet de ChristenUnie in op toegankelijkheid en bereikbaarheid. Zowel financieel als praktisch.

De focus van de gemeente dient te liggen op de breedtesport en amateurverenigingen, niet op de topsport en geprofessionaliseerde instellingen. De gemeente moet goed in beeld hebben wat de behoeften zijn aan voorzieningen op het gebied van sport en daar een (financiële) meerjarenplanning voor maken. Accommodaties zijn kostbaar en het is van belang dat verenigingen in redelijkheid bijdragen aan de exploitatie en het onderhoud ervan.

In het accommodatiebeleid van de gemeente wordt getracht alle verenigingen op een passende en eerlijke, maar ook financieel gedegen wijze te bedienen. Gebouwen worden zo veel mogelijk multifunctioneel benut, enerzijds om het gebruik te optimaliseren, anderzijds om dwarsverbanden tussen (brede) scholen, sportverenigingen, kinderopvang, peuterspeelzalen, bibliotheken, muziekscholen, zorginstellingen, etc. te benutten en samenwerking te versterken. Soms is er een goede samenwerking met recreatieondernemers mogelijk. Accommodatiebeleid wordt afgestemd met omliggende gemeenten, om na te gaan waar we elkaar kunnen versterken en waar we elkaar niet moeten beconcurreren.

De ChristenUnie wil dat de exploitatielasten van accommodaties naar beneden gaan door in te zetten op lagere energielasten door het verduurzamen van gebouwen en lichtinstallaties. Bij nieuwe aanbestedingen willen wij dit nadrukkelijk betrekken in de bouwplannen en bij groot onderhoud hiervoor advies inwinnen. Dit stimuleert tevens de werkgelegenheid.

¹⁷ <https://jongerenopgezondgewicht.nl/>

¹⁸ <http://www.start-leff.nl/nl/home/>

Sportstimulering

Sporten is niet alleen gezond en leuk maar sport bindt ook samen. Sportstimulering en specifiek het betrekken van minima, ouderen, mensen met een beperking en mogelijk andere doelgroepen is daarom een speerpunt. De ChristenUnie pleit voor open clubs met een sterke verbinding tussen het sociale en het gezondheidsdomein.

Het creëren of uitbreiden van fiets-, vaar-, wandel-, nordic walking en/of hardlooperoutes is een doeltreffende en kosten vriendelijke manier om zowel bebouwde als natuurlijke omgeving voor recreatie en beweging toegankelijk te maken. Zeker als dit in regionaal verband uitgewerkt wordt.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- In het beleid van de gemeenten wordt ruim aandacht geschonken aan voorlichting aan minima, zodat regelingen optimaal benut worden om sport- en cultuurdeelname mogelijk te maken (bijvoorbeeld jeugd sportfonds en participatiefonds).
- Dorpen en wijken krijgen de mogelijkheid om naast kinderspeeltoestellen te kiezen voor publieke fitnessapparaten.
- Alcohol, roken en sport gaan niet samen. Het alcoholgebruik in sportkantines tijdens en aansluitend aan sportactiviteiten wordt ontmoedigd. Een alcoholconvenant tussen de gemeente en sportverenigingen kan hier een mooi instrument voor zijn.
- In wijken waar deze nog niet is, komt een buurtsportcoach om de verbinding tussen sport, onderwijs en zorg te bevorderen;
- In de nieuwbouw voor het zwembad in Drachten komt primaire aandacht voor het behouden van de voorzieningen voor breedtesport en het doelgroepen zwemmen (bijv. ouderen en gehandicapten);

Cultuur

In cultuur wordt de historie van onze gemeente en de manier van samenleven van de mensen uit Smallingerland weerspiegeld. Cultuur draagt bij aan een juiste balans tussen in- en ontspanning. De ChristenUnie ziet meerwaarde van groepen mensen die gezamenlijk hun vrije tijd besteden en zet daarom in op het ondersteunen van verenigingen rondom cultuur. Daarbij vindt de ChristenUnie het belangrijk dat kinderen zich leren uitdrukken in muziek, dans en creativiteit. Dat draagt bij aan de individuele ontwikkeling van kinderen en jongeren en daarmee aan een krachtige en creatieve samenleving. De inzet van de gemeente is gericht op het stimuleren van deelname, kennismaking en aansluiting van cultuur op het onderwijs aan kinderen en jongeren. Een voorbeeld hiervan is PEP (Programmering, Educatie en Productie) een uniek concept van De Lawei. De vernieuwbouw van onze schouwburg heeft Smallingerland een prachtig en toekomstbestendig gebouw opgeleverd waar we trots op mogen zijn. Tegelijkertijd heeft deze verbouwing de gemeente veel extra geld gekost. Daarom is er met onze instemming een onderzoekscommissie opgezet om hier lering uit te trekken voor de toekomst.

Hoofdstuk 6: Werk en economie

Werk en economie zijn belangrijk voor het (duurzaam) welbevinden van mensen. Economische ontwikkeling is voor de ChristenUnie echter geen doel op zich, maar staat ten dienste van de samenleving. Een economie is pas 'gezond' en duurzaam als iedereen een kans krijgt en verantwoordelijkheid neemt, er coöperatieve relaties ontstaan, als werken en vrije tijd in balans zijn, als groei groen is en grenzen kent.

Werkgelegenheid maakt Smallingerland aantrekkelijk als vestigingsplaats en geeft de mogelijkheid aan inwoners om in de eigen gemeente te werken. Daarmee wordt woon-werk verkeer beperkt, wat duurzaam en goed voor het welzijn van de bewoners is. Elke onderneming, van multinational en MKB onderneming tot zzp-er, is daarbij onmisbaar: voor werkgelegenheid, de lokale economie, voor ontwikkelen van producten en voor de leefbaarheid. Daarom komt de ChristenUnie op voor ondernemers. De afgelopen periode is door het college waar de ChristenUnie deel van uit maakt al veel geïnvesteerd en gerealiseerd in een aantrekkelijk bovenregionaal centrum (Raadhuisplein en Drachtstervaart). Het is belangrijk om lokaal en regionaal (maatschappelijk) verantwoord ondernemerschap te stimuleren. Daarbij moet de gemeente zich als partner opstellen: minder regels, minder bureaucratie en een gemeente zijn die met hen meedenkt. Structurele versterking van de economie en bereikbare voorzieningen houden dorpen en wijken vitaal.

High-tech is een belangrijk onderdeel van de economie van Smallingerland. De ChristenUnie wil dat Smallingerland zich blijft onderscheiden op dit gebied en wil Smallingerland de plek laten zijn waar kennis, innovatie en nieuwe initiatieven op het gebied van high-tech en gezondheid ontstaan. Het innovatiecluster is een mooi en succesvol samenwerkingsverband waar we trots op zijn. De ChristenUnie ziet in aansluiting hierop kansen voor het starten van een kenniscampus in samenwerking met de hogescholen en Rijksuniversiteit Groningen .

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Voldoende ruimte voor lokale economische bedrijvigheid in de dorpen;
- Aantrekkelijk vestigingsklimaat voor high-tech en logistieke bedrijven. Sociale ondernemers krijgen een grotere kans bij aanbestedingen en overheidsinkoop; Bij alle aanbestedingen is 'social return' een harde voorwaarde;
- Samenwerking in F4 verband bij de acquisitie van nieuwe bedrijven is van groot belang, waarbij Smallingerland een heldere profilering verdient als strategisch gelegen centrum van het Noorden;
- Het MKB moet eerlijk toegang krijgen tot gemeentelijke aanbestedingen. Smallingerland moet de aanbestedingsprocedure zó toepassen dat lokale en regionale bedrijven maximaal de kans krijgen, bijvoorbeeld door in te zetten op duurzaam inkopen en onderhands aanbesteden;
- Contracten met ondernemingen mogen niet leiden tot uitsluiting op basis van al door de rechter opgelegde straf;
- De kwaliteit van bedrijventerreinen in Smallingerland is over het algemeen goed en dat moet zo blijven. Herstructurering en renovatie gaat daarom boven aanleg van nieuwe terreinen, ook vanuit duurzaamheidsoogpunt.

Toerisme

De ChristenUnie staat voor gastheerschap voor onze toeristen. Eén van de sleutelsectoren voor de toekomst van Smallingerland is het toerisme. Met de terugkomst van de Drachtstervaart versterken we onze toeristische aantrekkelijkheid. Dat maakt ons, als inwoners van onze gemeente, ook gastheren. Het is daarbij belangrijk dat toeristische bedrijven elkaar lokaal weten te vinden in activiteiten, die hun gezamenlijk belang ondersteunen. Een aantrekkelijk centrum met het vernieuwde Raadhuisplein en bedrijven die een regionale aantrekkingskracht hebben, blijft onze aandacht behouden, zodat ook de toeristen zich aangetrokken voelen om naar ons mooie centrum te komen.

Sociale economie

De detailhandel verandert van aard en structuur. Hierop moet worden ingespeeld, waarbij aandacht is voor de leefbaarheid van de kernen en voor sociale veiligheid van winkelstraten (wonen boven winkels). De ChristenUnie hecht belang aan het nut van een collectieve rustdag in een wereld waarin de 24-uurs economie toeneemt. De ChristenUnie staat aan de kant van de (kleine) ondernemers en de werknemers die beseffen dat er meer is dan zaken doen. Een mens leeft van meer dan brood alleen. Het openstellen van winkels op zondag leidt tot oneerlijke concurrentie. Wij gunnen ook ondernemers en hun werknemers een sociaal leven en de kans zich op andere manieren in te zetten voor de samenleving. We willen (kleine) ondernemers beschermen tegen het altijd open moeten zijn.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Proactief leegstand voorkomen door een creatieve herbestemming te geven aan lege panden;
- Blijvend investeren in voorzieningen in de dorpen;
- Voorkomen van oneerlijke concurrentie door detailhandel op bedrijventerreinen ten opzichte van ondernemers op duurdere locaties in winkelgebieden;
- Geen zondagsopenstelling van de winkels;

Hoofdstuk 7: Ruimtelijke ordening en wonen

Leefomgeving

Keuzes die we nu maken, hebben gevolgen voor de leefomgeving van toekomstige generaties. De gemeente heeft hierin een belangrijke regierol. Ecologische, economische en demografische ontwikkelingen maken het mogelijk en noodzakelijk dat er een omslag komt: van sloop en nieuwbouw naar hergebruik, van bebouwen van de open ruimte naar hergebruik en herstructurering van al het bebouwd gebied. De gemeente Smallingerland zal duidelijke keuzes moeten maken. Ruimtelijke ordening is bij uitstek het onderwerp waar burgers vroegtijdig bij betrokken moeten worden, want het gaat tenslotte over de kwaliteit van de eigen leefomgeving. Ook is het belangrijk dat de infrastructuur op orde is, zoals publiek vervoer en snel internet.

De ChristenUnie zet in op betaalbare woningen voor iedereen. Het is goed dat er meer betaalbare koopwoningen komen, waarbij woningcorporaties via Verenigingen van Eigenaren mede verantwoordelijk blijven voor het beheer en de woningen uiteindelijk ook weer terugkopen. Dit helpt om de kloof tussen huren en kopen te dichten.

De energietransitie gaat een grote impact hebben op onze ruimtelijke inrichting. Denk daarbij aan zonneparken, windmolens en biomassacentrales. De inrichting van de ruimte moet aansluiten bij het eigen karakter van landschappen, dorpen en steden.

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Leegstaand gemeentelijk vastgoed wordt in samenspraak met de gemeente beschikbaar gesteld als co-working spaces die met behulp van collectieve huurovereenkomsten aantrekkelijk zijn voor startups;
- Ruimte voor de bouw van tiny houses;
- Aandacht voor de beschikbaarheid van goede sociale huurwoningen, de leefbaarheid in wijken en de sociale koopsector in de prestatiecontracten met de woningcorporaties;
- Voldoende woningen voor ouderen die zelfstandig willen wonen met zorg¹⁹;
- Ontwikkelen van een plan van aanpak voor asbestsanering, zodat alle daken in Smallerland voor 2024 asbestvrij zijn, waarbij 'zon voor asbest' het uitgangspunt is;
- Ontwikkelen van een beleidskader op CPO's (collectief particulier opdrachtgeverschap) waarin we beschrijven hoe wij CPO's willen faciliteren;
- Ruimte voor energie. Voor de energietransitie is een samenhangende visie nodig op de ruimte voor duurzame energieopwekking. Daarbij is zorgvuldige planning met participatie van onderop nodig. De ChristenUnie wil daarom dat de gemeente in de komende periode haar eigen visie daarop formuleert in aansluiting op de Routekaart Duurzaamheid en het bijbehorende uitvoeringsprogramma.

Openbare ruimte en natuur

De openbare ruimte is van ons allemaal. Vanouds beheert de gemeente de ruimte, maar dat kan ook heel goed door bewoners gedaan worden. Als de bewoners het zelf doen, wordt de wijk leuker, beter onderhouden en het versterkt de sociale samenhang. Vanzelfsprekend dienen bewoners dan ook inspraak te hebben over de inrichting van de openbare ruimte.

Gemeente Smallerland is een groene gemeente. De ChristenUnie hecht grote waarde aan groen in de openbare ruimte. Groen bevordert de leefbaarheid op tal van gebieden. De ChristenUnie wil zowel de kwaliteit als kwantiteit van het openbare groen verhogen waarbij de kwaliteit de hoogste prioriteit heeft. Door inzet van de ChristenUnie is een ambitieus en duurzaam waterplan voor Smallerland vastgesteld en gaat nu volop in uitvoering.

Smallerland kent een schakering van bijzondere landschappen, zoals de bijzondere houtsingels en boomwallen. De ChristenUnie zet zich in voor het behoud van het landschap, de plattelandscultuur en voor de bescherming van het milieu en de biodiversiteit. Natuur is kwetsbaar en kan niet voor zichzelf spreken. Er zijn dus regels nodig om de natuur te beschermen en versnippering te voorkomen. De gemeente moet bijdragen aan behoud, verbetering en een harmonieuze ontwikkeling van de leefomgeving.

¹⁹ <https://www.christenunie.nl/blog/2017/12/19/Kamermeerderheid-wil-ouderenwoonakkoord>

We zetten daarom in ieder geval in op:

- Ruimte voor inwoners om hun wijk of straat in eigen beheer te onderhouden;
- De ChristenUnie wil dat natuur zo toegankelijk mogelijk wordt door aanleg en onderhoud van goede wandel- en fietspaden;
- Het behoud van de karakteristieke open landschappen;
- De toename van zowel de kwaliteit als de kwantiteit van het openbaar groen. Waar dit lokaal op gespannen voet staat, krijgt kwaliteit voorrang;
- Waar bomen gekapt moeten worden, moet er naar groencompensatie gekeken worden. Dit kan ook ander 'groen' zijn dan bomen alleen, of op een andere plek gerealiseerd worden dan waar is gekapt.
- Het openbaar 'groen' mag kleurrijker en diverser ten behoeve van de biodiversiteit (denk aan bijen en vlinders) en voor het afvangen van fijnstof voor bijvoorbeeld fietsers en voetgangers;
- Bevordering van natuur- en milieueducatie.

Gezonde agrarische sector

De ChristenUnie is trots op onze agrarische sector. Het is een belangrijke economische pijler en onmisbaar voor onze primaire voedselvoorziening. De realiteit is dat ondernemers door de grotere schaal meer financiële ruimte hebben om te investeren in milieucondities en het dierenwelzijn. Tegelijkertijd zet de ChristenUnie haar vraagtekens bij een zo vergaande industrialisering van dieren en steeds verdergaande schaalvergroting in de landbouw. Een toekomstbestendige agrarische sector heeft een gezonde economische basis, is innovatief, gaat zorgvuldig om met bodem, grondstoffen en energie en produceert in balans met dier en leefomgeving.

We zetten onder andere in op:

- Agrarische bedrijven hebben vaak moeite om het hoofd boven water te houden. We willen daarom ruimte bieden voor (agrarisch gerelateerde) nevenactiviteiten;
- Uitbreiding van bedrijven alleen indien het milieu, de volksgezondheid en het dierenwelzijn hier baat bij hebben plus energieverbruik duurzaam opgewekt wordt;
- Stimuleren van korte voedselketens en afzet van lokale producten in bijvoorbeeld Smallerlandse supermarkten en (bedrijfs)restaurants;
- De afstand tussen maatschappij en de veehouderij is in sommige gevallen groot. De ChristenUnie steunt initiatieven die de landbouw dichterbij de burgers brengt;
- Ondersteunen van jonge boeren die hun bedrijf duurzaam en innovatief willen runnen (via het fonds voor jonge boeren van minister Schouten²⁰)

Duurzame mobiliteit

Mobiliteit brengt mensen bij elkaar en is nodig voor een sterke economie. Mobiliteit is in ontwikkeling vanwege onder andere de opkomst van elektrische vervoersmiddelen, zowel fiets als auto. Mobiliteit mag steeds minder negatieve impact hebben op de kwaliteit van onze leefomgeving en de leefbaarheid. De ChristenUnie kiest voor verduurzaming van de mobiliteit: vermijden van overbodig verkeer, een betere benutting van de bestaande

²⁰ <https://nos.nl/artikel/2205381-fonds-van-75-miljoen-euro-voor-jonge-boeren.html>

infrastructuur en het beter met elkaar verbinden van de verschillende vervoerssoorten: auto, publiek vervoer en fiets.

We zetten onder andere in op:

- In de verkeers- en vervoersplannen wordt CO2-emissiereductie integraal opgenomen. Daarbij wordt aandacht besteed aan alternatieven voor de auto, het stimuleren van gebruik van openbaar vervoer en fietsverkeer; in gebieden waar er weinig alternatieven voor de auto zijn, zetten we in op het stimuleren en faciliteren van carpoolen;
- Een fietsagenda²¹ voor Smallerland met als ambitie Fietsgemeente van Friesland te worden. Er moet een robuust, snel, veilig, comfortabel en fijnmazig netwerk van geasfalteerde fietspaden, fietsstraten en andere autoluwe straten zijn. Daarbij willen we dat rekening gehouden wordt met groeiende aantallen fietsers. Bij nieuwbouw of herstructurering van wijken wordt uitgegaan van 'omgekeerd ontwerpen'. Dit houdt in dat fietsers en voetgangers leidend zijn en de auto-ontsluiting volgt. Ook zetten wij in op goede en veilige fietsverbindingen met de dorpen;
- Voor ouderen en andere mensen die minder mobiel zijn worden de looproutes naar het centrum, belangrijke ontmoetingsplekken en voorzieningen zoveel mogelijk aangepast naar hun behoeften. Hier wordt de koppeling tussen gezondheid en leefomgeving in de uitwerking van nieuwe omgevingsvisies meegenomen.
- Bushaltes zijn toegankelijk voor ouderen en gehandicapten;
- Voldoende laadpunten voor elektrische vervoersmiddelen;
- De ChristenUnie gaat voor een zuiniger en schoner eigen wagenpark van de gemeente Smallerland;
- Er vindt een goede registratie van ongevallen plaats, zodat de zogenaamde 'black spots' in beeld komen;
- Snel en langzaam verkeer wordt zoveel mogelijk opgesplitst. Landbouwverkeer wordt waar mogelijk gescheiden van fietsverkeer;
- Grotere vrachtwagens worden geweerd uit het centrum;
- De gemeente werkt actief mee aan het realiseren van verkeerslessen op scholen;
- De ChristenUnie maakt zich hard voor een snelle verbinding met de randstad en naar Groningen en wil dat dit zowel lokaal, provinciaal en landelijk weer op de agenda komt. Hierbij worden duurzame en innovatieve alternatieven verkend;
- Het actie parkeertarief bij de parkeergarage in het centrum blijft en wordt actief gecommuniceerd.

²¹ www.tourdeforce2020.nl

Deel 4: De rol van de gemeente Smallingerland

Hoofdstuk 8: Visie op de 'mienskip'

De ChristenUnie wil dat inwoners zoveel mogelijk zelf verantwoordelijkheid nemen voor het eigen handelen en - samen met anderen en de overheid - de zorg voor de samenleving oppakken.

De gemeente moet op haar beurt open staan voor initiatieven van inwoners, maar ook voor initiatieven van instellingen, bedrijven en kerken. Hierbij past een overheid die meedenkt, participeert, drempels verlaagt en faciliteert. De ChristenUnie stimuleert dat inwoners zichzelf organiseren in bijvoorbeeld coöperaties en daarmee verantwoordelijkheden op zich nemen op het gebied van duurzaamheid, zorg, lokale economie of wijkbeheer. Meer verantwoordelijkheid van inwoners vraagt om minder regels van de gemeente, om minder administratieve lasten en bureaucratie. Kortom, om een college en raad die durven los te laten.

De ChristenUnie zet in op het meedenken van inwoners, platforms en comités, voorafgaande aan beleidsvorming in de raad. Burgerinitiatieven willen we ruimhartig verwelkomen en participatie stellen we op prijs. Wel letten we erop dat de gemeenteraad vanaf het begin heel duidelijk is over de ruimte die er is voor burgerparticipatie.

Inwonerpeilingen, experimenten met nieuwe vormen van vertegenwoordiging en andere manieren om inwoners te betrekken bij de besluitvorming moeten aanvullend zijn op het mandaat dat via de verkiezingen door de inwoners is gegeven. Juist bij belangentegenstellingen is het de gemeenteraad, die als hoeder van het algemeen belang, knopen door kan hakken. Raadgevende referenda zijn geen oplossing bij complexe politieke vraagstukken. Raadsleden zijn gekozen om zorgvuldig alle belangen af te wegen en weloverwogen besluiten te nemen.

Overheid en inwoner

De gemeente heeft een aantal belangrijke kerntaken, zoals veiligheid, (jeugd-)zorg, maatschappelijke ondersteuning, ruimtelijke ordening en duurzaamheid. Zelfs bij die taken waar zij een primaire verantwoordelijkheid heeft, zoekt zij steeds zoveel mogelijk samenwerking met de samenleving (inwoners, bedrijven, organisaties, kerken, scholen enzovoort).

Dorpen en wijken als lokale gemeenschap

Naast Drachten zijn er 12 dorpen in de Gemeente Smallingerland, ieder met een eigen identiteit en karakter. Het behoud hiervan is belangrijk en verdient aandacht. Dit doen we in overleg met plaatselijke belangenorganisaties. Met name behoud van scholen, winkels en andere voorzieningen zijn belangrijk.

De ChristenUnie waardeert dorpen en wijken als lokale gemeenschap en hecht aan het eigene en de vitaliteit van de lokale gemeenschap. De gemeente moet alle mogelijkheden benutten om bewoners van de lokale gemeenschap te betrekken bij zaken die hen raken.

Voor een betrokken kernenbeleid kiest de ChristenUnie voor het inzetten van dorps- en wijkambassadeurs. Dit zijn mensen die met beide benen in de samenleving staan en een makkelijke toegang hebben tot ambtenaren, raadsleden en wethouders.

De ChristenUnie wil dorpen en wijken eigen verantwoordelijkheid geven, ondersteund met eigen budgetten. De kracht van het dorp of de wijk is daarbij uitgangspunt. Verenigingen en coöperaties zoals dorpsbelangen worden gefaciliteerd om hun belangenvertegenwoordigende rol te kunnen vervullen. Voorwaarde is dat er een duidelijk draagvlak voor de vereniging moet worden aangetoond.

Voor een degelijk kernenbeleid is het noodzakelijk beleidsvrijheid te geven om kleine projecten slagvaardig te kunnen aanpakken.

We zetten onder andere in op:

- Ruimte voor inwoners die verantwoordelijkheden op zich nemen (bijv. in coöperaties) op het gebied van duurzaamheid, energie, zorg, lokale economie of wijkbeheer;
- Indiensen van burgerinitiatieven worden niet van het kastje naar de muur gestuurd. De gemeentelijke organisatie hanteert hiervoor een eenvoudig systeem/loket;
- Meer vertrouwen, minder regels. Elk jaar komt het college met voorstellen voor regels die geschrapt, vereenvoudigd of samengevoegd kunnen worden;
- Wijken krijgen meer eigen mogelijkheden om keuzes te maken die passen bij de wijk en ook eigen budgetten;
- Geen raadgevende referenda, maar wel vroegtijdig open en eerlijk burgers betrekken bij beleidskeuzes en/of grote ontwikkelingen;
- De gemeente gebruikt bij schriftelijke communicatie met inwoners eenvoudig Nederlands. (taalniveau B1)

Hoofdstuk 9: Financiën

Trends en ontwikkelingen

De afgelopen jaren stonden in het teken van bezuinigingen door de Rijksoverheid, die ook effect hebben op de begroting van gemeenten. Deze collegeperiode stond in het teken van overhevelen van taken naar gemeenten, waarbij het budget om die taken uit te voeren landelijk stevig werd verminderd.

Visie op financiën

De ChristenUnie is zich ervan bewust dat de financiële middelen worden opgebracht door de hele samenleving. Alle burgers betalen mee, hetzij via afdracht voor de Rijksoverheid, hetzij via OZB, heffingen en leges. De gemeente zal dan ook op een betrouwbare en verantwoorde manier moeten omgaan met de beschikbare middelen. Bij zowel het opleggen van belastingen, heffingen en leges, als ook bij het doen van uitgaven zal dus steeds het belang van de burger voorop moeten staan. Lasten zullen moeten worden verdeeld naar draagkracht. Dit beleid moet resulteren in uitgebreide en volledig transparante verantwoording achteraf.

Gemeente en financiën

Het gemeentebestuur zorgt ieder jaar voor evenwicht tussen inkomsten en uitgaven: een sluitende begroting is de norm. De ChristenUnie vindt het van groot belang om voorzieningen en bestemming van financiële reserves regelmatig te toetsen op de actuele behoefte. Het opbouwen en bewaken van een goede reservepositie is belangrijk, om eventuele tegenvallers te ondervangen.

Belasting & tarieven

De tarieven van de OZB mogen geen sluitpost van de begroting vormen, waarmee naar believen tekorten kunnen worden gedekt. Uitgangspunt voor de jaarlijkse tariefaanpassing is de inflatiecorrectie.

Grondbedrijf

Binnen het grondbedrijf stelt de gemeenteraad kaders voor de volgende onderdelen:

- Mate van risico dat binnen het grondbedrijf gedragen kan worden;
- Wie de regie voert over projecten (gemeente, projectontwikkelaars of gezamenlijk);
- Omvang van een passende reserve;
- Het college van B&W verschaft de gemeenteraad ten minste 2x per jaar een overzicht van de exploitatie van het grondbedrijf en de heruitgifte van percelen;
- De ChristenUnie ziet in de verlaging van grondprijzen geen direct middel om aantrekkelijker acquisitiebeleid te voeren²².

Heffingen/leges

Heffingen en leges moeten kostendekkend zijn. Hierbij moet o.a. gedacht worden aan de afvalstoffenheffing en kosten voor de begraafplaatsen, maar ook zaken die geen onnodige kosten bij inwoners moeten veroorzaken, zoals de uitgifte van documenten (paspoorten, identiteitsbewijzen, rijbewijzen, enz.).

Subsidiëring

De ChristenUnie vindt dat alleen activiteiten die algemeen toegankelijk zijn in aanmerking komen voor subsidie. Dit geldt eveneens voor organisaties die werken vanuit een bepaalde levensbeschouwing. Financiële ondersteuning van maatschappelijke activiteiten is een hulpmiddel om de samenleving tot bloei te laten komen.

We zetten onder andere in op:

- Jaarlijks sluitende begroting;
- Zo min mogelijk inhuur van derden;
- Aandacht voor cyclische effecten, met name waar het zorg betreft zoals Wmo;
- Aandacht voor onderhoudsplanning en vervangingsinvestering;
- Structurele lasten financieren met structurele middelen;
- Raad & College geven duidelijke informatie aan inwoners over de begroting.

²² <https://www.bngbank.nl/bg/Pages/2013-2-gemeentelijke-gronduitgifteprijzen.aspx>